

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Quid, & quotuplex sit Sacramentum, tam antiquæ Legis, quam
novæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

Q U Æ S T I O I.

De Sacramentis in genere.

Discutiemus primo, Quid, & quotuplex sit Sacramentum, tam in veteri, quam in nova lege? Secundo agemus de Sacramentorum necessitate. Tercio de eorum materia, & forma. Quarto de causa efficiente Sacramentorum, & de conditionibus ad illam requisitis. Quinto de primario illorum effectu, qui est gratia. Sexto de Characterē, qui est effectus secundarius. Septimo de suscipiente, seu de subiecto Sacramentorum. Octavo de reliquis ad Sacramenta in genere spectantibus, videlicet de Ritu, & Cæremoniis, quibus ministrari debeant Sacramenta; necnon de eorum numero, ordine, ac differentia a Sacramentalibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid, & quotuplex sit Sacramentum, tam antiquæ Legis, quam novæ?

- I. Sacramenti definitio explicatur.
- II. Differt Sacramentum a Sacramentalibus, & a Sacrificio.
- III. Tripliciter est signum, Rememorative, Demonstrative, & Prognostice.
- IV. In statu naturæ innocentis nulla fuerunt Sacramenta; fuerunt tamen in statu naturæ lapsæ.
- V. De Sacramentis in statu legis scripta.
- VI. In quibus differant Sacramenta legis veteris a Sacramentis novæ legis?
- VII. Quonam pacto Circumcisio gratiam contulerit?
- VIII. Reliqua veteris legis Sacramenta Sanctitatem dumtaxat legalem conferebant.

I. Sacramentum juxta communem definitionem, est visibile signum gratiæ invisibilis ad homines sanctificandos divinitus institutum. Dicitur si-

gnum visibile, seu sensibile; cum enim institutum sit a Deo ad homines sanctificandos, debuit esse signum sensibile, ut iis conformetur. Dicitur gratiæ invisibilis, quia non omne signum sacrum est Sacramentum, nisi significet aliquatenus perfectionem Sanctitatis humanæ, quæ est gratia sanctificans. Dicitur ad homines sanctificandos, quia signum hoc debet esse practicum, ita ut efficiat gratiam, quam significat, & significet gratiam, quam efficit. Dicitur divinitus institutum, quia solus Deus potest esse Author gratiæ. Hæc tamen institutio debet esse stabilis; & ideo Linguae igneæ, quæ die Pentecostes apparuerunt, & Insufflatio Christi in Apostolos Joan. 20., Et verba Christi ad Paralyticum Matth. 9. Remittuntur tibi peccata tua, licet fuerint signa gratiæ, non fuerunt proprie Sacramenta, quia non fuerunt stabilia. Aliis verbis definiri solet Sacramentum, quod sit Res sensibilis ex institutione Christi, habens vim sanctitatis, seu gratiæ efficiendæ simul, & significandæ.

II. Hinc patet differre Sacramenta a Sacramentalibus, quia scilicet Sacramentalia, v. g. usus aquæ benedictæ, tun-

tunso pectoris, &c., ab Ecclesia, non a Deo instituta sunt, nec causant ullo pacto ex opere operato gratiam, sed solum vi orationum ab Ecclesia fusarum in benedictione aquae, vel vi meritorum Ecclesiae instituentis sacramentalia, excitant in animas pios motus, quibus movetur Deus ad remissionem venialium, & ad gratiam augendam; unde in Sacramentalibus gratia sanctificans non causatur ex opere operato, seu vi institutionis divinae, ut causatur in Sacramentis, sed ex opere operantis, seu vi actuum elicitorum a suscipientibus illa, ut explicabimus articulo ultimo hujus quaestionis. Differt etiam Sacramentum a Sacrificio, quia Sacrificium de sua ratione non est institutum ad sanctificandos homines, sed ad peculiarem cultum exhibendum erga divinam excellentiam, ac in protestationem divini dominii in omnia, & praesertim supra vitam, & mortem nostram; Quamvis fieri possit, ut idem sit Sacrificium, & Sacramentum, ut de facto contingit in Sacrificio novae legis, cujus hostia ita est Sacrificium, seu oblatio externa facta Deo a Sacerdote in protestationem Supremi sui dominii in vitam, & necem; ut simul sit verum Sacramentum conferens gratiam.

III. Rogabis, quoniam pacto Sacramentum sit signum?

Respondeo certum esse ex Aug. lib. 2. de doctrina christiana cap. 1. signum esse id, quod praeter speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire; & ideo fumus dicitur signum naturale ignis, ramus viridis in taberna est signum, quod ibi vinum vendatur. Quodvis autem Sacramentum est hujusmodi, quia Baptismus, verbi gratia, praeter ablutionem externam, quae oculis videtur, indicat ablutionem internarum sordium; Confirmatio praeter unctio-

nem olei, indicat robur, quod ab eius gratia accipitur ad fidem tuendam; Eucharistia refectorem spirituales, &c. Notant tamen Tolet., Coninck., & alii, Sacramentum esse signum tripliciter; Primo rememorativo, quatenus commemorat passionem Christi; Secundo demonstrative, demonstrando gratiam, quam confert. Tertio, prognostice, quatenus prognosticat gloriam.

Porro certum est ex Trid. Sacramenta novae legis esse septem; Etenim, ut advertit D. Thom. 3. p. qu. 65. art. 1., Cum homo in vita corporali primo generetur; secundo nutriatur; tertio augeatur; quarto curetur ab infirmitate, si qua laborat; quinto, si opus fuerit, armetur ad praelium in sui defensionem; sexto constituatur in dignitate ad gubernandos homines; septimo navet operam propagationi humanae ad Rempublicam conservandam; ideo congruenter in vita spirituali primo regeneratur per Baptismum; secundo nutritur, ac roboratur per Confirmationem; tertio crescit, & augetur per Eucharistiam; quarto curatur a morbis per Poenitentiam; quinto armatur ad praelium mortis per extremam Unctionem; sexto constituitur per Ordinem in statu honorifico; septimo licite intendit propagationi per Matrimonium. Baptismus autem dicitur janua reliquorum Sacramentorum, quia sine illo invalide reliqua suscipiuntur.

IV. Queritur nunc primo, An, & quae Sacramenta fuerint ante legem evangelicam?

Respondeo, ante legem evangelicam triplicem assignari statum: Primus dicitur status innocentiae, in quo creatus fuit Adam cum Justitia originali: Secundus dicitur status naturae, qui duravit usque ad Abraham, ut mox dicam; Tertius dicitur status legis scriptae, qui duravit usque ad

Christum Dominum. His positis

Dico primo; In statu innocentie nulla fuerunt Sacramenta. Ita communiter. Et ratio est, tum quia non constat ea fuisse; tum etiam, quia in eo statu fuissent superflua; quandoquidem Iustitia originalis sufficienter præstabat, quod præstitissent Sacramenta.

Neque dicas in eo statu fuisse Matrimonium, quod ab Apostolo ad Ephes. 5. vocatur Sacramentum; Nam non dicitur fuisse Sacramentum stricte sumptum, seu signum sacrum significans, & conferens gratiam, sed fuit sacramentum, hoc est mysterium & figura Incarnationis; Sicut etiam lignum vitæ dictum fuit ab August. Sacramentum. Utrum autem perseverante statu innocentie futura fuissent Sacramenta ad majorem animi perfectionem? Suar. disp. 3. cap. 3. putat incertum esse: Nam cum esset homo plene Deo subiectus, & pars inferior superiori, facili animi motu poterat in eternam perfectionem conservare, & augere. Si tamen homo creatus fuisset in puris naturalibus sine iustitia originali, congruum fuisset sacramenta instituere ad majorem animi perfectionem; sicut congruum fuit ea instituere in statu naturæ lapsæ, etiam in remedium peccati.

Dico secundo; In statu naturæ post lapsum Adæ fuerunt aliqua Sacramenta; Ita communiter: Et ratio est, quia non est credibile Deum reliquisse homines sine remedio, quo potuissent salvari. Hoc autem remedium erant Sacramenta, quæ fuerunt saltem duo; Primum in remedium peccati originalis pro parvulis, per quod iustificabantur; consistebatque in protestatione externa facta a parentibus, quod homines per Christi adventum essent salvandi; ideo enim parvuli dicebantur salvari in fide parentum, quia non poterant sibi remedium hoc

applicare. Ita August., Beda, & Doctores communiter apud Suar. August. lib. 1. ad Julianum cap. 9. hæc habet: *Neque ideo credendum est ante datam circumcisionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides Mediatoris in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis; quamvis quod illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluerit.* Secundum erat pro Adultis in remedium peccati actualis, & congruenter dicitur fuisse Sacrificium; quod scilicet sacramentum erat, & sacrificium: quatenus enim per illud Deus colebatur, tamquam vitæ, & mortis Dominus, dicebatur Sacrificium; quatenus vero per illud remittebantur peccata in virtute Christi venturi, dicebatur Sacramentum: Et hac de causa Job offerebat sacrificia pro peccatis filiorum.

Ubi notandum, Statum naturæ appellari totum illud tempus, quo homines ad salutem dirigebantur sola ratione per præcepta naturalia, adjuti tamen supernaturali lumine, & gratia; hoc autem tempus duravit ad bis mille annos usque ad Abraham, quando Deus cœpit per præcepta positiva homines ad salutem dirigere: Et ideo dicitur in Abraham fuisse inchoatio legis scriptæ, quia tunc inchoarunt præcepta positiva, præsertim Circumcisionis.

V. Dico tertio; In statu legis scriptæ fuerunt plura Sacramenta: videlicet, Circumcisio, Agnus paschalis, Consecratio sacerdotis, Lustrationes quædam ab immunditiis legalibus, atque expiationes a peccatis externis, de quibus D. Th. 1. 2. quæst. 102. art. 5. Circumcisioni deinde successit Baptismus; Agno paschali, Oblationibus, Victimis, Panibus propositionis, Levit. 23. successit Eucharistia; Purificationibus variis Levit. 4. 5. 11. 12. 16. & Num. 19. successit Penitentia;

Con-

Consecrationi Pontificis, & sacerdotis Exod. 18. successit sacramentum ordinis. Confirmatio est proprium Sacramentum novæ legis, quia est Sacramentum plenitudinis gratiæ; sicut etiam extrema unctio, quæ est immediata præparatio ad introitum gloriæ. Matrimonium in lege veteri non erat sacramentum, quia nondum facta erat unio inter naturam humanam, & Verbum, cujus hoc sacramentum est figura. Ubi etiam notandum, Circumcisionem institutam a Deo fuisse, & traditam Abrahæ quadragesimo circiter annis ante legem scriptam traditam Moyse in tabulis lapideis: Principaliter autem fuit instituta, ut filii Abraham, populus ab ipso electus, hac protestatione in Christum venturum, a reliquis populis discernerentur: Secundario vero ut esset in remedium peccati, sicut nunc est Baptismus. In ea autem corporis parte fiebat Circumcisio ex D. Th. primo ad ostendendum Christum nasciturum ex semine Abraham; secundo, quia circumcisio erat instituta ad remittendum originale peccatum, quod per generationem transmittitur in posteros: Tertio quia ordinabatur ad diminutionem carnalis concupiscentiæ, quæ præcipue in ea parte urget; Pro fœminis autem, & pro pueris, qui ante octavum diem, quo debebant circumcidi, fuissent in mortis periculo, perseverabat ex D. Th. quæst. 70. art. 4. cap. 3. remedium nature.

VI. Quæritur secundo, An sacramenta legis veteris fuerint vere sacramenta? Et in quibus differant a sacramentis novæ legis?

Respondeo certum esse, quod fuerint vera sacramenta; tum quia ex Bellar. lib. 2. cap. 3. iis bene aptatur definitio supra tradita sacramenti; tum etiam, quia Trident. docet sacramenta novæ legis multum differre a sacramentis veteris legis: Quare Concilium vi-

Pars V.

detur supponere illa esse proprie sacramenta; quod etiam docet August. dum nova antiquis sacramentis præfert, dicendo lib. 19. contra Faustum cap. 13. sacramenta novæ legis esse *virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora, significatione præstantissima*; Propterea antiquæ legis sacramenta differunt a nostris; Primo, quia illa fuerunt difficiliora, ut patet in Circumcisione; Secundo, quia fuerunt umbræ nostrorum sacramentorum; Tertio, quia non conferebant gratiam ex opere operato, seu tanquam actiones Christi Domini, sed erant tantum conditiones requisitæ, quibus positis, Deus intuitu meritorum Christi gratiam conferebat; & ideo ab Apost. ad Galat. vocantur *Elementa egena & infirma*: Quarto, quia non introducebant ad gloriam, sicut nunc Baptismus; nondum enim erat aperta janua cælorum per Christi passionem; Quinto, quia non habebant determinatam formam verborum, cum ea assignari non possit; Sexto, quia non faciebant ex attrito contritum, sed præquirebant contritionem in Adultis, ut conferretur deinde gratia sacramentalis: Quamvis D. Th. & Henric. cum Suar., & Coninck. apud Bonac. putent, Circumcisionem contulisse gratiam adultis cum sola attritione, & in eo tantum Baptismus præstare Circumcisioni, quod ille conferat gratiam majorem, & quod conferat etiam Characterem; sicut etiam quod remittat pœnam omnem etiam temporalem, non vero in eo, quod ad Baptismus possit præcedere attritio, ad Circumcisionem debuisset præcedere contritio.

VII. Dubium est, An Circumcisio contulerit gratiam ad modum operis operati?

Respondeo, Bonac. putare non esse improbableem, quod saltem Circumcisio conferret gratiam parvulis ad modum

dum operis operati; quia illud dicitur conferre gratiam ex opere operato, quod ex vi suae institutionis confert gratiam citra meritum, & dispositionem suscipientis; sed Circumcisio causabat gratiam, eo quod peccatum originale deleteret, nec respiciebat meritum, & dispositionem suscipientis in parvulis, quippe qui nullatenus poterant ad illud se disponere per amorem Dei, aut per contritionem (juxta varias opiniones in hac materia) ut adulti; ergo causabat gratiam ad modum operis operati: Et eadem est ratio de Sacramento deletivo peccati originalis parvulis in lege naturae.

Sed communius negant Sacramenta veteris legis causasse ullatenus gratiam ex opere operato; quia Apost. ad Gal. 4. Circumcisionem, & alias caeremonias legales vocat *Elementa e-gena, & infirma*, eo quod ex se, seu ex opere operato non habebant vim justificandi: Et ad Gal. 6. dicit: *Neque Circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed nova creatura*, id est gratia justificans per fidem.

Confirmatur, quia in Florentin. apud Layman hic dicuntur Sacramenta novae legis multum differre a Sacramentis legis antiquae, quia haec non causabant gratiam, sed illam solum per passionem Christi dandam esse figurabant; illa vero & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt. Unde fit, Sacramenta antiqua juxta multorum sententiam apud Layman tantum ex opere operantis gratiam contulisse, puta ex fide in Christum venturum, vel dilectione Dei super omnia, vel contritione elicita, aut ab adultis, qui ea Sacramenta suscipiebant, aut a parentibus, quando conferebatur Sacramentum parvulis.

Equidem tamen existimo dici debere, quod Sacramenta novae legis causant gratiam ex opere operato, quatenus sunt actiones Christi Domini,

quae possunt de se illam causare moraliter, & meritorie; Nam nomine Christi Domini Minister Sacramentorum dicit, *Ego te baptizo, Ego te absolvo* &c., & ideo vi sua haec Sacramenta causant gratiam: Contra vero, Sacramenta veteris legis non ita gratiam conferebant; cum non essent actiones Christi Domini, sed positae illis caeremoniis, tamquam conditionibus, conferebant gratiam intuitu meritorum Christi; quod re vera non est causare gratiam ex opere operato, seu vi ipsorum Sacramentorum, in quantum actionum Christi Domini, neque ex opere operantis, seu vi actuum elicitorum a suscipiente, vel ministrante Sacramentum, sed ex vi promissionis Dei de conferendo gratiam intuitu meritorum Christi. Et in hoc sensu Doctores primae sententiae docent, Sacramenta veteris legis non causare gratiam ex opere operato, sed ad modum operis operati, quia non ex opere operantis, seu ex fide in Christum elicita a parentibus, quae gratiam mereretur parvulis; neque ex opere operato, hoc est vi talis actionis, tamquam a Christo elicite, quae gratiam mereretur; sed ad modum operis operati, quatenus posita fide parentum, & circumcissione parvuli, tamquam conditionibus, Deus gratiam promissam conferebat intuitu meritorum Christi Domini.

VIII. Dubitatur; Utrum reliqua Sacramenta veteris legis (dempta Circumcissione, quae tollebat originale a parvulis sine ullo actu proprio) conferrent tantum Sanctitatem legalem (quae consistebat in munditia quadam corporis, & remotione alicujus irregularitatis secundum legem, ut loquitur Vasq. disp. 128. cap. 5.) an vero posita caeremonia illa sacra, & dilectione Dei, vel contritione, tamquam conditione, conferrent gratiam Sanctificantem?

Do-

Doctores communiter cum Coninck quaest. 62. art. 6. docent, Sanctitatem solum legalem contulisse; Ratio est, quia in decreto Eugenii 4. ad Graecos, quod habetur post ultimam Sessionem Concilii Florentini, dicitur, quod sacramenta illa non causabant gratiam, sed eam dandam esse per passionem Christi figurabant: Quare in Circumcisione solum parvulis independenter a proprio actu gratia conferebatur ex divina providentia, & liberalitate posito Sacramento: idque ob extremam parvulorum indigentiam, qui propriis actibus salvati non poterant; necnon propter Christi merita, quippe qui omnium Salvator constitutus, quantum in se erat, omnium hominum generi sufficientia salutis remedia provideret. Cum hoc tamen stat, quod docent communiter Patres apud Bellar. lib. 2. de Sacram. cap. 2., nulla Sacramenta vetera contulisse gratiam, videlicet ex vi sua, quia quando conferebant gratiam adultis, id fiebat ex opere operantis; quando vero parvulis, id fiebat ex singulari privilegio non Sacramenti, sed parvulorum.

ARTICULUS II.

De Necessitate Sacramentorum.

- I Sacramentorum institutio non fuit necessaria simpliciter, sed secundum quid.*
II. Sacramenta alia sunt necessaria necessitate medii, alia vero necessitate precepti.
III. Eucharistia Sacramentum non est necessarium necessitate medii.

I. Quæritur primo, an fuerit absolute necessaria Sacramentorum institutio?

Respondeo, Ad humanam salutem non fuisse simpliciter necessaria Sacra-

menta, cum potuerit Deus multis aliis modis gratiam hominibus conferre, & eorum salutem operari; fuerunt tamen necessaria secundum quid, hoc est, considerata natura hominum, præscindendo ab omni statu, quatenus communiter per hæc media salvantur. Ratio D. Th. est, quia ad divinam providentiam spectat, ut cuilibet rei provideat secundum modum suæ conditionis; proprium autem hominum est, ut per corporalia, & sensibilia ad spiritualia, & insensibilia deducantur; ergo congruum fuit, ut divina providentia conferret homini auxilia salutis per signa sensibilia, quæ dicuntur Sacramenta.

Quamvis autem, ut supra diximus, non fuerint illa necessaria in statu innocentiae; tum quia in illo statu Protoparentes per brevissimum tempus perdurarunt; tum etiam quia perfectissimam habuerunt cognitionem rerum supernaturalium, gratiam, & iustitiam, & subordinationem partis inferioris superiori; unde non debuit animus subijci rebus sensibilibus, ut ab iis scientiam, & gratiam mendicaret: In statu tamen naturæ, Legis scriptæ, & Euangelicæ sua debuerunt esse Sacramenta, prout de facto fuerunt. Unde Innoc. 3. in cap. *Majores* de Baptismo, cum dixisset Baptismum nunc prodesse infantibus, sicut prius proderat Circumcisio, subdit rationem generalem, quæ militat etiam pro remedio in statu naturæ, dicens: *Abstineat ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.*

Neque dicas, infantes, qui moriuntur nunc in utero matris, nullum habere remedium ad deletionem peccati originalis; unde moriuntur sine spe salutis; ergo si de facto id contingit in lege Euangelica, a fortiori